

Česká republika

Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017

Aktualizovaná verze k 31. 12. 2014

OBSAH

Poděkování	2
Preambule	3
Úvodní část	5
A. Realizace politiky přípravy na stárnutí v České republice	7
B. Zajištění a ochrana lidských práv starších osob	9
C. Celoživotní učení	14
D. Zaměstnávání starších pracovníků a seniorů	19
E. Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce	25
F. Kvalitní prostředí pro život seniorů	29
G. Zdravé stárnutí	34
H. Péče o seniory s omezenou soběstačností	37

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

Oddělení politiky stárnutí

Na Poříčnickém právu 1/376

128 01 Praha 2

ISBN 978-80-7421-111-9

PREAMBULE

Populační stárnutí se dotýká všech oblastí života společnosti a promítá se do širokého spektra politických opatření. Politiky reagující na stárnutí obyvatelstva mohou být účinné pouze tehdy, budou-li založeny na komplexním přístupu, koordinaci všech přijatých opatření a budou v souladu s dlouhodobým výhledem pro maximální využití potenciálu starších pracovníků a seniorů. Naším společným cílem je vytvářet jednotné politiky schopné pružně reagovat na probíhající a očekávané demografické změny v souladu s výzvami, které z populačního stárnutí vyplývají.

Demografické stárnutí populace, které zasahuje různou měrou všechny státy světa, se stalo jednou z nejvíce diskutovaných otázek posledních let. Dle predikce ČSÚ z roku 2013 populace ČR v průběhu 1. poloviny tohoto století bude dále výrazně stárnout. Přestože projekce v ČR očekává do roku 2050 mírné zvyšování úrodnosti, zlepšování úmrtnostních poměrů a zachování kladného salda zahraniční migrace, celkový počet obyvatel ČR se sníží¹. Zastoupení osob v základních věkových skupinách se bude vyznačovat mírným snižováním podílu osob mladších 15 let, výrazným snižováním podílu tzv. ekonomicky aktivních osob² a naopak nárůstem osob starších 65 let³, který bude odrazem celkového zlepšování úmrtnostních poměrů a různorodé početnosti jednotlivých generací narozených v průběhu 20. a 21. století. Nejvyšší počet obyvatel **ve věku 65 a více let se očekává v 50. letech 21. století, kdy by mohl být až dvojnásobný** ve srovnání se současným stavem.

Střední délka života neboli naděje dožití se prodlužuje pokročilým zdravotnictvím, zdravou stravou, podpůrnou infrastrukturou, ekonomikou, kvalitnějším životním prostředím. O kvalitě života a zdraví však vypovídá jiný ukazatel – **zdravá délka života - délka života prožitá ve zdraví**. O to víc je důležitá prevence, podpora zdravého životního stylu, zdravého prostředí. Proto je zapotřebí podporovat zdravé a aktivní stárnutí.

Vlivem demografických změn a stárnutím populace se zvyšuje podíl osob, jež disponují cennými životními zkušenostmi z praktického života, odborností a orientací ve vykonávané profesi, názorovou stabilitou, větší odpovědností, spolehlivostí, a celkově větší vyzrálostí. Starší lidé tak představují pro společnost přínos ve vztahu k vykonávání vysoce odborných pracovních činností v rámci některých profesí a rovněž při předávání svých zkušeností a znalostí mladší generaci. Pro společnost může demografické stárnutí zároveň představovat příležitost a výzvu, jak co nejefektivněji využít znalostí a potenciálu přibývajících počtu starších lidí.

Na druhou stranu, se stárnutím populace jsou spojeny již zmíněné výzvy související se zvýšenými nároky na systém sociální ochrany, především pak na systém sociálního pojištění a poskytování sociálně-zdravotní péče. Vzhledem k tomu, že tyto systémy se vytvářely za zcela odlišných demografických i hospodářských podmínek, bude nezbytné je přizpůsobit současnému společenskému vývoji.

PODĚKOVÁNÍ

Autorkou fotografie na titulní stránce je **MUDr. Tamara Tošnerová**.

Tato fotografie nesoucí název „**Jak si vychutnat seniorská léta**“ vyhrála první místo ve fotografické kategorii soutěže Rady vlády pro seniory a stárnutí populace (2013).

Děkujeme autorce za laskavé poskytnutí fotografie.

---

¹ Zahraniční migrace nedokáže vyrovnat přirozený úbytek obyvatel (Projekce obyvatelstva České republiky do roku 2100).

² Ze 68,4 % k 1.1.2013 na 54,6 % podílu osob ve skupině 15 až 64 let k 1.1.2051 podle střední varianty Projekce 2013.

³ Ze 16,8 % k 1.1.2013 na 32,5 % podílu osob ve věku 65 a více let k 1.1.2051 podle střední varianty Projekce 2013.

Role rodiny a soužití generací bude mít nezastupitelný význam při řešení problémů spojených se stárnutím populace v budoucnu a při realizaci politiky stárnutí v naší společnosti. Proto je třeba mnohem více posilovat roli rodiny a zdůrazňovat její význam pro zdravý vývoj společnosti.

Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017 (dále jen „Národní akční plán“) nevychází z obecně používaných definic, neboť stárnutí populace pojímá jako celoživotní proces a opatření nejsou rozlišena dle věkových skupin. V dokumentu pracujeme především s pojmem senior a starší pracovník. Pro účely tohoto dokumentu je seniorem osoba, která dosáhla věku potřebného k odchodu do starobního důchodu podle § 29 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění bez ohledu na to, zda starobní důchod pobírá či nikoliv. Naopak, starším pracovníkem je označena osoba starší 50 let, která dosud nedosáhla věku potřebného k odchodu do starobního důchodu podle § 29 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění.

Na vzniku Národního akčního plánu se podílela široká škála aktérů, především pak zástupců neziskového sektoru, samosprávy, soukromých podniků a firem, akademické sféry, dalších resortů i samotných zástupců seniorů. Jejich cílem bylo definovat základní priority pro následující období, konkrétní cíle, opatření spolu s časovým harmonogramem a vymezením zodpovědnosti.

Nedílnou součástí Národního akčního plánu je podkladová studie, která dokládá důležitost navržených opatření na základě statistických dat, mezinárodních výzkumů a trendů, aktuální situace v České republice a odborné literatury.

Opatření Národního akčního plánu mohou být naplňována jak posilováním rozvoje nových technologií včetně jejich reflexe v životě seniorů, tak aktivitami, které zvyšují kvalitu života a sociální participaci seniorů prostřednictvím výzkumu a experimentálního vývoje nových řešení, produktů a služeb včetně jejich průběžného vyhodnocování

Národní akční plán byl schválen usnesením vlády České republiky ze dne 13. února 2013 č. 108 a byl jedním z hlavních výstupů Evropského roku aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity, který byl v roce 2012 vyhlášen Evropským parlamentem a Radou na návrh Evropské komise. V souladu s výše uvedeným usnesením se každoročně předkládá Ministerstvem práce a sociálních věcí ke schválení vládě „Zpráva o plnění Národního akčního plánu“, a to na základě podkladů zaslaných jednotlivými rezorty – gestory příslušných opatření.

Zpráva o plnění Národního akčního plánu za rok 2013 byla schválena usnesením vlády České republiky ze dne 14. července 2014 č. 584 a obsahovala nejen hodnocení plnění opatření Národního akčního plánu jednotlivými gestory, ale s cílem účinněji realizovat politiku stárnutí populace byl uložen úkol **„aktualizovat opatření Národního akčního plánu a realizovat konkrétní kroky k naplnění jeho cílů včetně alokace finančních zdrojů a personálního zajištění agendy přípravy na stárnutí“**.

Na základě výše uvedeného bylo zpracováno konsolidované znění Národního akčního plánu, které je předkládáno ve svém úplném znění a se změnou formátu s očíslováním uvedených opatření tak, aby došlo k zřehlednění tohoto dokumentu a navrhovaných opatření.

Podíl starších osob v populaci České republiky bude nadále výrazně narůstat. Důsledky zvyšování počtu i podílu osob seniorského věku se na makro úrovni dotýkají všech sfér sociálního a ekonomického vývoje. Lidé se dožívají vyššího věku. Prodlužující se délka lidského života je výsledkem zvyšování kvality lidského života a životní úrovně a celkového zlepšování zdravotního stavu populace. Dožívání se vyššího věku je komplexní proces, který se promítá jak do života jednotlivých seniorů, tak do celé společnosti, ovlivňuje mezigenerační vztahy a zahrnuje všechny oblasti života.

Důležitou součástí strategického přístupu ke stárnutí populace je i genderová dimenze, která napomáhá zohledňovat různou situaci a různé potřeby mužů a žen ve stárnoucí populaci a na tato specifika následně reagovat příslušnými opatřeními. Ekonomické nerovnosti mezi muži a ženami během jejich účasti na trhu práce se projevují i v důchodovém věku. Vyšší zapojení žen do péče o děti a domácnost a rozdíly v odměňování žen a mužů během jejich produktivního věku vedou ve stáří k nižším důchodovým příjmům žen. Ženy-seniorky v důsledku vyšší délky života a nižších důchodů musejí žít s nižšími příjmy po delší dobu než muži-senioři. V důsledku těchto skutečností jsou ženy ve stáří ohroženy chudobou a sociálním vyloučením ve výrazně vyšší míře než muži, především pak ženy ve věku nad 65 let.

Na druhou stranu muži se dožívají v průměru nižšího věku než ženy, což je možné mimo jiné připisovat jejich horšímu zdravotnímu stavu po jícimu se na jejich životní cyklus, který je zpravidla rozdílný od životního cyklu žen. Proto je třeba se specificky zaměřovat na rozdílné potřeby žen i mužů a na základě dostupných zjištění se příslušným problematikým oblastem věnovat.

Základním rámcem Akčního plánu je zajištění dodržování a ochrany lidských práv seniorů. Z důvodu jejich zranitelnosti zejména v pokročilém věku jim musí být zajištěno právo na respekt, právo na důstojné zacházení a na důstojné podmínky v jakémkoliv prostředí, právo na důstojný život a na participaci ve společnosti. Opatření uvedená v tomto dokumentu směřují k tomu, aby starší pracovníci a senioři mohli plně požívat nejen politická a občanská práva, ale aby jim bylo umožněno i naplnění sociálních, kulturních a dalších práv.

Pro efektivní využití potenciálu rostoucího počtu seniorů je třeba se zaměřit na dvě základní oblasti – zdraví a celoživotní učení. Od nich se odvíjí účast na trhu práce, aktivní podíl na rozvoji občanské společnosti (formou dobrovolnictví či v rámci rodiny) a podpora mezigeneračního dialogu.

S postupujícím demografickým stárnutím se senioři stávají stále více heterogenní skupinou, především s ohledem na funkční zdatnost a soběstačnost. Nelze předpokládat, že všichni mohou být aktivní na trhu práce a v rámci občanské společnosti či rodiny. Zajištění důstojné a odpovídající péče proto patří k povinnostem každé společnosti, která reprezentuje úroveň vyspělosti dané zemí a společenskou odpovědností.

⁴ K 31. 12. 2013 byl průměrný starobní důchod mužů 12 150 Kč, zatímco průměrný starobní důchod žen činil 9 955 Kč (zdroj ČSSZ).

PRIORITY

A. REALIZACE POLITIKY PŘÍPRAVY NA STÁRNUTÍ V ČESKÉ REPUBLICCE

Dokument „Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017“ je v pořadí již třetím dokumentem, jehož cílem je prosazovat politiku přípravy na stárnutí v České republice (usnesení vlády České republiky ze dne 13. února 2013 č. 108).

NAP navazuje na Národní programy přípravy na stárnutí, zpracovávané od roku 2003 do roku 2012 s cílem - reagovat na demografický vývoj, uskutečňovat potřebné změny v souvislosti se stárnutím populace, podpořit rozvoj společnosti pro lidi všech věkových skupin, překonat a změnit dosavadní stereotypní pohledy na stárnutí a stáří, zlepšovat postavení seniorů v naší společnosti.

Národní programy na stárnutí byly zpracovány v návaznosti na stěžejní dokument OSN - Madridský mezinárodní akční plán pro problematiku stárnutí, který byl schválen v roce 2002 na II. světovém shromáždění OSN o stárnutí v Madridu (8. - 12. dubna 2002). Základní teze zazněly však ještě dříve, a to zejména v „Mezinárodním akčním plánu pro problematiku stárnutí“ (Viedeň 1982) a v „Zásadách OSN pro seniory“ (1991) a jsou, vzhledem k demografickému stárnutí populace, stále aktuálnější.

Pro všechny tři národní dokumenty je společné to, že se jedná o mezirezortní dokumenty, řešící politiku stárnutí na celospolečenské úrovni a napříč všemi rezorty. S cílem účinněji realizovat politiku stárnutí populace byla usnesením vlády České republiky ze dne 14. července 2014 č. 584 schválena zpráva o plnění Národního akčního plánu podporujícího pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017 za rok 2013. Součástí usnesení byl úkol aktualizovat opatření NAP a realizovat konkrétní kroky k naplnění jeho cílů včetně alokace finančních zdrojů a personálního zajištění efektivnější realizace politiky stárnutí v České republice.

Vzhledem k nutnosti řešit efektivněji na vládní úrovni problematiku stárnutí populace, je aktualizovaná verze Národního akčního plánu doplněna o novou oblast „A – Realizace politiky přípravy na stárnutí“, v které jsou navržena opatření, jejichž plněním bude možno zahájit diskusi a vytvořit prostor důležitý pro nastavení institucionálních a systémových změn žádoucích pro naplňování agendy přípravy na stárnutí v České republice.

V návaznosti na aktualizaci dokumentu NAP se ukazuje nutnost zajistit provázanost opatření Národního akčního plánu s koncepcemi a strategiemi, které vznikají na jednotlivých ministerstvech, krajích a obcích. Vzhledem k tomu, že Národní akční plán je výchozím mezirezortním strategickým dokumentem, který obsahuje základní cíle a opatření k naplňování politiky přípravy na stárnutí, je nutné tyto cíle a opatření rovněž implementovat do příslušných rezortních dokumentů.

Plnění opatření Národního akčního plánu je průběžně monitorováno. Na základě zaslaných podkladů jednotlivými rezorty se každoročně zpracovává „Zpráva o plnění Národního akčního plánu podporujícího pozitivní stárnutí“, která se předkládá ke schválení vládě (dle usnesení vlády České republiky ze dne 13. února 2013 č. 108). Záměrem je vytvořit nový hodnotící mechanismus a navrhnout soubor měřitelných indikátorů, které přispějí k efektivnější evaluaci a plánování nezbytných opatření v oblasti politiky přípravy na stárnutí.

Opatření naplňující cíle Národního akčního plánu jsou v současné době finančně zabezpečována v rámci schválených rozpočtů dotčených kapitol na léta 2014 – 2017. Předpokládá se možnost financování především z národních dotačních programů a z fondů Evropské unie v novém programovém období 2014 – 2020, případně z jiných projektů spolufinancovaných z veřejných rozpočtů (např. Program švýcarsko-české spolupráce, Norské fondy). Nicméně, pro prosazování politiky přípravy na stárnutí a naplňování úkolů Národního akčního plánu je nutné do budoucna navýšit rozpočty kapitol rezortů, odpovědných za plnění úkolů v oblasti přípravy na stárnutí. V okolních zemích na příslušných ministerstvech existují, na rozdíl od České republiky, samostatná oddělení, které se věnují politice aktivního stárnutí. Je tedy zřejmé, že pokud Česká republika chce s Evropou v této, do budoucna velmi důležité oblasti, držet krok a účinně přispět k řešení otázek stárnutí vlastní populace, potřebuje vybudovat odpovídající správní strukturu včetně personálního a finančního zajištění.

Strategický cíl A1: Zajistit naplňování opatření NAP.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Posilovat na všech úrovních státní správy a samosprávy soudržnost rodin	a) Při implementaci opatření NAP klást důraz na významnou roli rodiny pro zdravý vývoj společnosti.	gestoři opatření NAP	Příslušná ministerstva, krajská a místní samospráva, Asociace krajů ČR Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017
2. Zajištění efektivní realizace politiky přípravy na stárnutí na úrovni krajské a místní samosprávy	a) Projednat a specifikovat formu podpory a spoluúčasti při naplňování politiky přípravy na stárnutí v České republice (implementace opatření do strategických dokumentů krajů, měst a obcí, realizace opatření finanční zdroje a zřízení koordinátorů politiky přípravy na stárnutí na krajské a regionální úrovni).	MPSV	krajská a místní samospráva, Asociace krajů ČR Svaz měst a obcí ČR	2015
3. Zajištění efektivní realizace politiky přípravy na stárnutí na úrovni celostátní	a) Naplňovat roli rezortních koordinátorů (Age Focal Point) na jednotlivých ministerstvech - spolupracovat s mezirezortním koordinátorem (MPSV), krajskou samosprávou a dalšími gestory jednotlivých opatření.	Ministerstva, další orgány státní správy, GŘ ÚP, ČSÚ	krajská a místní samospráva Asociace krajů ČR, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017
	b) Zajistit prostřednictvím rezortních koordinátorů implementaci opatření NAP do koncepčních materiálů a strategií.	Ministerstva, další orgány státní správy		Průběžně 2015 - 2017

c) Vyjádřit a uplatnit požadavky na finanční zdroje pro realizaci opatření v rozpočtech příslušných ministerstev a dalších úřadech státní správy.	Ministerstva, další orgány státní správy	gestoři opatření, spolupracující organizace	Každoročně 2015 - 2017
d) Navrhnout mechanismus hodnocení Národního akčního plánu s tím, že budou vytvořeny měřitelné indikátory, které umožní efektivní hodnocení a evaluaci plnění opatření NAP.	MPSV	Externí dodavatel vybraný v rámci výběrového řízení prostřednictvím TAČR	2015
e) Spolupracovat s akademickou sférou, zohledňovat další související výzkumné potřeby, které povedou ke zkvalitnění naplňování politiky přípravy na stárnutí.	MPSV	Technologická agentura ČR (TAČR), zástupci akademická sféry	Průběžně od 2015

B. ZAJIŠTĚNÍ A OCHRANA LIDSKÝCH PRÁV STARŠÍCH OSOB

Starší lidé patří mezi zranitelné skupiny ve společnosti. V souvislosti s ochranou práv starších osob, ochranou před diskriminací a řešením násilí páchaného na seniorech je třeba vzít v úvahu to, že se jedná o osoby více zranitelné vzhledem k jejich zdravotnímu omezení, časté osamělosti, sociální izolovanosti, značné míře důvěřivosti. Často musí čelit mnohým stereotypům spojeným se stářím a potýkat se se zhoršeným přístupem ke svým právům.

V mnohých případech jsou starší osoby skutečně znevýhodněny oproti ostatním osobám. Jejich znevýhodnění je dáno jak sníženou soběstačností, tak předsudky ze strany společnosti, které často vedou k jejich diskriminaci či znevýhodnění oproti jiným skupinám obyvatel. Starší osoby musí čelit domněnkám, že jsou méně ochotné se učit novým postupům, budou mít potíže s využíváním moderních technologií. Důsledkem je pak např. nižší ochota k zaměstnávání starších osob bez ohledu na jejich skutečné kompetence, ignorování jejich přání při poskytování zboží a služeb anebo zneužití jejich důvěry.

Společenské povědomí o procesu stárnutí a specifických potřebách seniorů ve společnosti je nedostatečné. Příčinou ignorování či porušování práv starších osob přitom nemusí být nutně zlá vůle nebo úmysl. Často se jedná pouze o nevědomost, stereotypy či zažitá postupy a určitá neochota učit se novým věcem. Tyto problémy přitom mohou nabývat ještě závažnějších rozměrů v případě vykonavatelů veřejné moci, např. soudců či policistů. Ve svém výsledku pak neznalost specifických potřeb seniorů může vést k rozhodování či jednání v jejich neprospěch či dokonce k porušování jejich práv.

S platností nového Občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) od roku 2014 vyvstává větší potřeba informovanosti mezi seniory. V této souvislosti se zvyšuje potřeba rozšíření finančně dostupných právních služeb pro seniory, jejichž potřeba je zesílená přijetím nového Občanského zákoníku

a některými jeho novými právními úpravami. Jedná se o vysvětlování především takových témat Občanského zákoníku jako je omezení svéprávnosti, právo na integritu, právo osob držených ve zdravotnických zařízeních, ochrana práva na bydlení, zajištění bydlení seniorů, kteří převádějí svůj majetek nebo respektive dělí se o nemovitost s rodinou.

VIZE: Seniorům je zajištěno plné požívání všech jejich práv a ochrana před projevy špatného zacházení a diskriminace na základě věku.

Stejně jako ostatní skupiny obyvatel, mají starší osoby plné právo na respekt k jejich lidské důstojnosti a osobnosti, který vyplývá z ústavního pořádku i z mezinárodních úmluv na ochranu lidských práv. Samozřejmě součástí jejich práv musí být i nediskriminující chování ze strany společnosti. Veřejnost musí mít povědomí o specifických seniorské populace, jejich přednostech i ohroženích a o rozličných životních situacích, které mohou být pro seniory obtížněji zvládnutelné. V tomto ohledu bude nutné zajistit kvalitní osvětu jak pro širokou veřejnost, tak i cílené vzdělávání pro zástupce veřejné správy, např. pro soudce či policii.

Aby bylo dodržování lidských práv účinné, musí sami senioři znát svá práva a rozeznat špatné zacházení ze strany rodiny či širší veřejnosti. Ke zvýšení ochrany práv seniorů je proto nezbytné posílit jejich samostatnost a zvýšit informovanost o možnostech obrany a vymahatelnosti jejich práv.

S otázkou diskriminace a lidské důstojnosti pak úzce souvisí i zacházení se staršími osobami. Především senioři s omezenou soběstačností závislí na pomoci rodiny, pracovníků zdravotních a sociálních služeb a dalších institucí mohou být vystaveni špatnému zacházení a zneužívání. Důraz proto musí být kladen na vzdělávání pečujících osob. Jak v rodině, tak i ve všech institucích musí být respektována a chráněna fyzická, sexuální, duševní a emocionální integrita a zaručené vyhovující životní podmínky. Jakékoliv nevhodné a nedůstojné či ponižující zacházení se staršími osobami je naprosto nepřijatelné.

Základním předpokladem boje proti zneužívání a zanedbávání je existence účinného právního rámce a spolupráce mezi veřejnou správou, nestátními organizacemi a seniory samotnými. Rovněž zajištění dostatečné informovanosti o nepřijatelnosti zneužívání seniorů a o rozpoznání špatného zacházení musí být nedílnou součástí aktivit v této oblasti.

Strategický cíl B1: Zajistit informovanost společnosti o potřebách starších osob a zvýšit její otevřenost vůči jejich potřebám za účelem jejich lepšího naplňování.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Zvýšit povědomí ve společnosti o právech starších osob a seniorů	a) Podporovat a šířit informační a vzdělávací materiály zaměřené na ochranu práv starších osob.	MPSV, MV, MZ, MPO	Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, MSp, Veřejná ochránkyně práv, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně, 2015 - 2017
	b) Podporovat průběžné vzdělávání soudců, státních zástupců, úředníků, policistů, zdravotních a sociálních pracovníků, pečujících osob (členů domácnosti), advokátů a dalších odborníků v problematice práv seniorů jako skupiny se specifickými problémy a potřebami a podporovat s tím související aktivity (dle kompetencí jednotlivých gestorů).	MS, MV, MZ, MPSV	Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, Veřejná ochránkyně práv, Soudcovská unie, sociální partneři	Průběžně 2014 - 2017
	c) Zpracovat informační brožuru na téma příprava na stárnutí v České republice (česko - anglická verze).	MPSV	Český statistický úřad (ČSÚ), experti	2015 - 2016
	d) Realizovat mediální kampaň s cílem podpořit diskusi ve společnosti na téma zvládnutí sociálně negativních jevů ve společnosti spojených se sociálním začleňováním ohrožených skupin - starších lidí do společnosti - v rámci realizace projektu „Podpora sociálního začleňování na místní a regionální úrovni“.	MPSV	krajská a místní samospráva, Asociace krajů ČR, Svaz měst a obcí ČR, experti, sociální partneři (např. poskytovatelé sociálních služeb)	2015
	e) Zajistit vydání dokumentu „Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017“ (anglicko - česká verze).	MPSV		2015
	f) Zajistit zřízení a provozování web stránek, na kterých by byla k dispozici legislativa (OSN, EU, mezinárodní, česká), která upravuje život a práva starších osob. Zajistit vydání sborníku s touto legislativou.	MSPV		Průběžně od 2015

Strategický cíl B2: Zajistit ochranu starších osob před diskriminací a všemi projevy nedůstojného zacházení, týrání a zneužívání.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Zvýšit ochranu práv starších osob a seniorů (před diskriminací a jinými zásahy do jejich práv, před zneužíváním, špatným zacházením, týráním a zanedbáváním, posílení jejich samostatnosti a možnosti ochrany a vymahatelnosti jejich práv, zvýšení prevence před nabídkami např. nebankovních půjček a současně zvýšení postžitelnosti podvodných prodejců)	a) Zpracovat analýzy dopadu a vlivu antidiskriminačního zákona na ochranu a prevenci věkové diskriminace a vypracování návrhu případných změn.	Ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu - ÚV ČR	MS, MPSV, Veřejná ochránkyně práv	2016
	b) Podporovat osvětové, vzdělávací a další aktivity zaměřené na předcházení věkové diskriminaci, zajistit veřejnou diskusi, vzdělávací a osvětové akce o analyzovaných případech věkové diskriminace; formalizovat výstupy z nich pro účely novelizace legislativy.	MPSV, MZ	Veřejná ochránkyně práv Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017
	c) Podporovat dostupnost různých forem pomoci, podpory a poradenství pro seniory (zejména právní, psychologické, sociální, zdravotní, finanční apod.). Připravit výzvy z Operačního programu Zaměstnanost na zajištění odborného a sociálního poradenství pro seniory různými formami s využitím různých informačních nástrojů.	MPSV, MZ, MV	MŠP, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, Svaz měst a obcí ČR, nestátní organizace	Průběžně 2015 - 2017
	d) Realizovat výzkum o důvodech exekucí proti seniorům, navrhnout opatření, následně realizovat závěrečnou dopadovou obhajobu v grémiu sociologů, sociálních pracovníků, policistů, právníků, státních zástupců, soudců.	MPSV, MŠP – IKSP (Institut pro kriminologii a sociální prevenci)	Republikový výbor pro prevenci kriminality, Výzkumný ústav MPSV, MŠP, MV, P ČR	2016 - 2017
	e) Zpracovat analýzu právního rámce péče a zacházení se staršími osobami z hlediska prevence a ochrany starších osob před nedůstojným zacházením, týráním a zanedbáváním, realizovat výzkum o seniorském abusu.	MPSV MŠP – IKSP, MV, Ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu - ÚV ČR	Republikový výbor pro prevenci kriminality, Výzkumný ústav Ministerstva práce a sociálních věcí, Veřejná ochránkyně práv	2016 - 2017
	f) Aktivně mapovat neregistrované sociální služby a preventivní a represivní opatření (stíhání správního deliktu) s cílem ochrany práv uživatelů.	MPSV	Veřejná ochránkyně práv, místní a krajské samosprávy, Asociace krajů ČR, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017

2. Participace na veřejných/politických záležitostech v oblasti lidských práv v souvislosti se seniorskou problematikou v mezinárodní oblasti

g) Vést a vyhodnocovat statistiku případů domácího násilí pro věkovou kategorii senior (65 let a více).	MV, P ČR		2015
h) Otevřít debatu ohledně toho, zda je současná právní úprava z hlediska ochrany seniorů dostatečná či nikoliv. Bude-li výsledkem této debaty závěr, že je třeba zvýšit ochranu seniorů, pak zvážit preventivní a případně represivní opatření, prostřednictvím kterých je možné tohoto cíle dosáhnout.	MPSV	MŠP, MV, PČR	2016
ch) Navázat spolupráci s neziskovým sektorem za účelem zvýšení informovanosti odborné i široké veřejnosti o nepříjemnosti špatného zacházení, zanedbávání a všech forem zneužívání zranitelnosti starších osob a seniorů, prevenci a možnostech řešení a zlepšení spolupráce.	MPSV, MV, MZ	MŠP, nestátní organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, krajská a místní samospráva, Asociace krajů ČR, Svaz měst a obcí ČR	2015
a) Podílet se v rámci Pracovní skupiny EHK pro stárnutí (UNECE Working Group on Ageing) na zpracování „Zprávy o plnění Regionální implementace strategie Evropského hospodářského prostoru k Madridskému mezinárodnímu plánu aktivního stárnutí (MIPAA) pro léta 2012 - 2016 a projednat možnost finanční spoluúčasti pro činnost UNECE Working Group on Ageing.	MPSV	ministerstva, seniorské a proseniorské organizace, experti, krajská samospráva, Asociace krajů ČR, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017
b) Spolupracovat v oblasti lidských práv týkajících se seniorů v rámci činnosti Otevřené pracovní skupiny OSN ke stárnutí v New Yorku.	MPSV, Ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu - ÚV ČR	MZV	Průběžně 2015 - 2017
c) Posoudit možnost ratifikace článku týkajícího se posílení ochrany práv seniorů revidované Evropské sociální charty z roku 1996 v návaznosti na výsledky analýzy jednotlivých článků ESCh a z nich vyplývajících závazků pro ČR.	MPSV, MZV, Ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu - ÚV ČR	Rada vlády pro seniory a stárnutí populace	2017

d) Zpracovat analýzu existujících zahraničních i domácích výzkumů v oblasti sociálního začleňování zaměřenou na seniorskou problematiku a jejich aplikace do regionálních a místních politik.	MPSV	Expertní skupina, Asociace krajů ČR, Svaz měst a obcí ČR	2015
---	------	--	------

C. CELOŽIVOTNÍ UČENÍ

Celoživotní učení představuje kontinuální proces získávání a rozvoje znalostí, dovedností a schopností v průběhu celého života člověka, tzv. „od kolébky po hrob“. Kromě formálního vzdělávání, které se uskutečňuje zejména ve školách a jehož prostřednictvím lze dosáhnout stupňů vzdělání, je stejně důležité i neformální vzdělávání zaměřené na rozvoj znalostí, dovedností a schopností v zařízeních zaměstnavatelů, v soukromých vzdělávacích institucích, ve školských zařízeních, nestátních neziskových organizacích, v knihovnách a dalších organizacích a informální učení, které lze chápat jako proces spontánního získávání znalostí, dovedností a schopností z každodenních zkušeností a činností v práci, v rodině a ve volném čase.

Nedílnou součástí celoživotního učení je další vzdělávání, které definuje § 2 písm. a) zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání). Další vzdělávání je zde vymezeno jako vzdělávací aktivity, které nejsou počátečním vzděláváním, tedy nejsou formálním vzděláváním ve výše uvedeném smyslu.

Koncept celoživotního učení často propojuje vzdělávání s pracovní aktivitou, umožňuje pružně reagovat na potřeby trhu práce, na kvalifikační požadavky zaměstnavatele a na zabezpečení zájmů a potřeb účastníků vzdělávacích aktivit. Tím vytváří i podmínky k získání kvalifikačního dokladu mimo školský systém v průběhu celého života dle individuálních zájmů pro společenské uplatnění. Významným souvisejícím nástrojem je Národní soustava kvalifikací.

Součástí celoživotního učení je i další profesní vzdělávání, které rozšiřuje, prohlubuje a doplňuje dosavadní nebo novou kvalifikaci v souvislosti s měnícími se podmínkami na trhu práce. Trvale aktualizovaná nabídka dalšího profesního vzdělávání podporuje a zvyšuje adaptabilitu pracovní síly na technologický vývoj, na využívání informační platformy v jednotlivých oborech a využití inovací pracovních postupů směřujících k efektivnější a vyšší produktivitě práce. Ve využívání dalšího profesního vzdělávání osob ve věku 25 až 64 let se však ČR nachází pod průměrem celé EU. Důležitým ukazatelem je i údaj o vynakládaných výdajích na další profesní vzdělávání. Česká republika patří mezi země s nejmenším objemem finančních prostředků vynakládaných na další vzdělávání v rámci celé EU.

Spektrum celoživotního učení zahrnuje rovněž vzdělávání pro seniory, které je v ČR úspěšně zavedeno v podobě universit třetího věku (výuku nabízí 21 českých veřejných vysokých škol s více než 700 specializovanými kurzy pro seniory s přibližně 38 tisíci posluchači), akademií seniorů a dalších vzdělávacích kurzů nabízených především prostřednictvím nestátních neziskových organizací a organizací zřizovaných obcemi, zejména veřejnými knihovnami. Výstupy zájmového vzdělávání seniorů

nejsou sice určeny přednostně pro potřeby trhu práce, mají však pozitivní přínos v osobním rozvoji jednotlivce a zvyšují aktivní zapojení občanů do společnosti.

VIZE: Celoživotní učení jako přirozená a funkční součást společnosti.

Koncept celoživotního učení představuje dvě roviny – celospolečenskou a individuální. Z celospolečenského pohledu koncept nabývá na významu z důvodu udržení a zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky jako celku, je odrazem vyššího tempa globalizace, technologického a inovačního pokroku, které mění často povahu a charakter práce a pracovního trhu. Současně individuální pozitivní přístup k celoživotnímu vzdělávání zvyšuje občanskou odpovědnost a podporuje sociální soudržnost společnosti.

Dnešní svět permanentní změny zvyšuje tlak na průběžné aktualizování znalostí, dovedností a schopností soudobého člověka. Společnost je rozdělena na ty, kteří nepodceňují další profesní vzdělávání a zvyšují svoji adaptabilitu a konkurenceschopnost na trhu práce, a na ty, kteří se domnívají, že jejich kvalifikační odbornost a úroveň kompetencí jsou dostačující.

Investice do vzdělání v rámci konceptu celoživotního učení umožňují naplňovat sociálně-ekonomické cíle, mají jak přímý dopad na zvyšování zaměstnanosti všech věkových skupin, tak i nepřímý vliv na sociální začlenění, participaci na pracovním i společenském životě a ve svém důsledku zvyšují celkový blahobyt společnosti.

K tématu celoživotního učení je třeba trvale vytvářet širokou osvětu. Mezinárodní zkušenosti ukazují, že realizace kampaní k celoživotnímu učení vede k posílení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti, k celkovému zvýšení produktivity práce a k podpoře sociální integrace jednotlivce do společnosti.

Na posilování principu úcty ke stáří a mezigenerační solidarity je třeba se zaměřit již v rámci počátečního vzdělávání. Jedná se např. o podporu pedagogů a dalších pracovníků vzdělávacího systému skrze nastavení vzájemné úzké spolupráce a vytvoření vhodných metodických pomůcek a materiálů. Žáci a studenti by měli být motivováni a soustavně připravováni na nutnost dále se vzdělávat i po ukončení jejich formálního vzdělání.

V důsledku demografického stárnutí roste nutnost propojit s trhem práce co největší podíl osob jak v produktivním věku, včetně ekonomicky neaktivních (např. ženy v domácnosti), tak i v seniorském věku prodloužením jejich pracovního života. Investice do celoživotního učení za účelem integrace nebo reintegrace seniorů na trh práce či prodloužení pracovní kariéry do vyššího věku bude vzhledem k naplnění ekonomických potřeb společnosti zcela zásadní.

Zvýšení ekonomické produktivity a snižování nezaměstnanosti souvisí s poskytováním rovných příležitostí v přístupu k celoživotnímu učení. Zvláštní pozornost by proto měla být věnována odstraňování bariér⁵, které brání v účasti na dalších vzdělávacích aktivitách, a to jak u zaměstnanců, tak i uchazečů o zaměstnání dočasně vyřazených z trhu práce, mladých i věkově starších a jinak znevýhodněných skupin na trhu práce.

⁵ Mezi bariéry patří například nedostatek času a financí na straně zaměstnance či uchazeče o zaměstnání, nedostatek informací o vzdělávacích příležitostech či nízká motivace a přesvědčení o užitečnosti nabízených kurzů.

Nedílnou součástí rozvoje celoživotního učení by měla být i podpora vzdělávacích aktivit, ve kterých senioři nacházejí svoje alternativní uplatnění po odchodu z trhu práce. Vzdělávání v rámci univerzit třetího věku a akademií seniorů by mělo být dále rozvíjeno tak, aby docházelo k růstu podílu seniorů účastníků se kurzů. Zapojení seniorů do zájmového vzdělávání významně přispívá k prodlužování jejich plnohodnotného, aktivního života, má pozitivní dopad na jejich celkové zdraví a tím i zvyšování jejich nezávislosti.

Nabídka vzdělávacích kurzů pro seniory by se měla odvíjet od aktuálních požadavků, které měnící se společnost klade na všechny občany. V následujícím období by proto bylo vhodné stimulovat vytváření nabídky kurzů, které se zaměří na rozvoj znalostí, dovedností a schopností v oblasti informačních a komunikačních technologií, na podporu rozvoje finanční gramotnosti a na posilování bezpečnosti seniorů.

Strategický cíl C1: Podpora všech možností učení v dětství i v dospělosti, v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému i mimo ně.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Rámcové vzdělávací programy i pedagogické postupy upravit tak, aby žáci měli dostatek informací o měnících se potřebách v rámci celoživotního cyklu, byli vychováni k úctě ke stáří a došlo k posilování mezigenerační solidarity a spolupráce	a) Zpracovat a uveřejnit podpůrné materiály pro pedagogické pracovníky, které jim usnadní výuku žáků a studentů v jednotlivých stupních vzdělávání v oblastech uvedených v tomto cíli.	MŠMT	MPSV, školy, vzdělávací instituce, nestátní organizace	Průběžně 2015 - 2017

Strategický cíl C2: Zvýšit podíl seniorů zapojených do vzdělávání zejména prostřednictvím U3V a akademie seniorů, a to s ohledem na místní dostupnost.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Rozvíjet programy středních škol, U3V a další vzdělávací aktivity pro seniory, a to jak formou kontaktní výuky, tak způsobem vhodným pro zajištění dostupnosti i v menších městech a obcích	a) Průběžně monitorovat realizaci U3V mimo stávající místa poskytování této formy vzdělávání, zvláště v síti veřejných knihoven ČR.	MK	MŠMT, knihovny	Průběžně 2015 - 2017
	b) V rámci U3V podporovat vznik center celoživotního vzdělávání, případně jiné podobné aktivity.	MŠMT	Asociace U3V	Průběžně 2015 - 2017
	c) Vyhodnotit současný systém více zdrojového financování, které zlepšuje podmínky pro	MŠMT	Asociace U3V, Rada vlády pro seniory a	2015

možné rozšiřování nabídky vzdělávacích kurzů v rámci U3V, a na základě výsledků navrhnout případnou úpravu.		stárnutí populace, vzdělávací instituce	
d) Každoročně vyhodnocovat fungování U3V včetně virtuálních U3V, poptávku a nabídku po nabízených kurzech a navrhnout plán rozvoje na další období.	MŠMT, Asociace U3V	MPSV	Průběžně 2015 - 2017
e) Informovat obce a regiony prostřednictvím osvěty a příkladů dobré praxe o přínosech virtuální U3V.	MŠMT	MPSV, MV, zástupce organizátorů virtuální U3V, Asociace U3V, Svaz měst a obcí ČR, neziskové organizace	Průběžně 2015 - 2017
f) Podporovat zaměření místních organizací na vzdělávání seniorů, podpora využití pro vzdělávání městských a obecních knihoven a dalších společenských center.	MPSV	místní a krajské samosprávy, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR, krajské knihovny, SKIP, Asociace U3V	2016 - 2017
g) V návaznosti na Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2020 podporovat dostupnost a kvalitu dalšího vzdělávání (např. vytvářet podmínky pro rozvoj dostatečně pestré nabídky dalšího vzdělávání; vytvářet informované prostředí stimulující poptávku po dalším vzdělávání především s ohledem na nízko kvalifikované a sociálně znevýhodněné občany; podporovat a rozvíjet práci škol jako center celoživotního učení, která poskytují nejen počáteční vzdělávání pro žáky a studenty, ale i širokou nabídku dalšího vzdělávání (profesního, zájmového, občanského, rekvalifikačního) zaměřeného na dospělou populaci, včetně seniorů, a podílejí se na systému uznávání založeném na Národní soustavě kvalifikací pro nejrůznější skupiny dospělých).	MŠMT		2017 (2020)

h) Otevřít debatu s cílem navrhnout další možnosti podpory vzdělávacích aktivit (profesních i zájmových), na základě aktuálních požadavků měnící se společnosti, ve kterých starší lidé mohou nacházet svoje alternativní uplatnění po odchodu z trhu práce.	MPSV	MŠMT, akademická sféra	Průběžně od 2015
--	------	------------------------	------------------

Strategický cíl C3: „Umožnit seniorům využití mezinárodních zkušeností a zapojení se do projektů mezinárodní spolupráce s jinou organizací“.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Zvýšit podíl seniorů (seniorských organizací) zapojených do projektových aktivit programu Erasmus+	a) Pomocí propagačních aktivit (např. seminářů cílených na seniorské organizace, vydáním publikace s příklady projektů zaměřených na seniorské aktivity, článků v časopisech určených seniorům) podpořit zájem seniorských organizací o zapojení se do aktivit programu Erasmus+.	MŠMT, Dům zahraniční spolupráce – národní agentura programu (DZS)		Průběžně 2015 - 2017

D. ZAMĚSTNÁVÁNÍ STARŠÍCH PRACOVNÍKŮ A SENIORŮ

Starší osoby jsou skupinou osob, které patří k nejvíce ohroženým skupinám osob na trhu práce, a to především tam, kde dochází k akumulaci řady faktorů jako je zejména nižší vzdělání, zdravotní znevýhodnění a nedostatečná adaptabilita na měnící se podmínky (a to jak podmínky v důsledku vývoje ekonomiky, případně profese, tak rovněž nedostatečné adaptability na změnu vlastní výkonnosti). Uvedené příčiny mají jak objektivní charakter (zastarávání kvalifikace, snižování pracovní výkonnosti v některých profesích), tak charakter subjektivní – jak na straně samotných zaměstnanců, tak jejich zaměstnavatelů. Nelze pominout ani dopad péče o osoby blízké (vnoučata, seniory z řad vlastních rodičů) způsobené nedostupností jiné formy péče o tyto osoby.

Postavení starších pracovníků na trhu práce s ohledem na měnící se pracovní výkonnost a zajišťování alternativních forem péče o osoby blízké dále prohlubuje nedostatečná nabídka flexibilních organizací práce, zejména zkrácených pracovních úvazků. Situaci bude nutné řešit zejména s ohledem na vzrůstající podíl těchto skupin na celkové populaci v důsledku demografického vývoje a nutnosti udržet starší osoby na pracovním trhu. Odchody do předčasných důchodů nebo využití možnosti předdůchodů jsou na jedné straně příčinou nižší zaměstnanosti starších věkových skupin, na straně druhé jejím důsledkem, resp. důsledkem zvýšeného ohrožení této skupiny na trhu práce (jako únik z nezaměstnanosti). U většiny starších lidí odchod do předčasného důchodu nebo předdůchodu je jedinou možností, jak si zajistit další existenci.

Kromě již uvedených důvodů ovlivňuje nižší zaměstnanost starších osob i absence dlouhodobé přípravy na stárnutí a to jak na straně zaměstnanců, tak na straně zaměstnavatelů a do značné míry i ztráta zodpovědnosti za vlastní stáří již v produktivním věku. To se projevuje v oblasti životního stylu s dopady na zdraví (a pracovní výkon) ve vyšším věku i v oblasti vlastního profesního rozvoje ovlivňující profesní mobilitu a postavení na trhu práce ve stáří (včetně kariérové volby). Na ohrožení seniorů na trhu práce se dále podílí i celkové společenské klima, které je nadále nepříznivé k podpoře aktivního stárnutí a nedostatečně podporuje mezigenerační solidaritu (a to nejenom ve vztahu k trhu práce). Tento aspekt je prohlubován mimo jiné i zhoršující se situací mladých v opozici k problému zaměstnanosti starších pracovníků. S odchodem stávající pracovní síly do důchodu a nepřipraveností mladé generace pro trh práce, může v budoucnu dojít zejména v některých oborech technické povahy k problému mezigenerační výměny a zvyšujícímu se paradoxu trhu práce – vysoký počet nezaměstnaných osob v porovnání s nemožností obsadit pracovní pozice v některých profesích vhodně kvalifikovanou domácí pracovní silou.

VIZE: Senioři jako zkušení, vysoce odborní a vyzrálí pracovníci na trhu práce při flexibilních podmínkách pro jejich postupný přechod z pracovní aktivity do starobního důchodu.

Předpokladem vytvoření účinné komplexní strategie podporující ekonomickou aktivitu starších pracovníků je nutno i optimálně nastavit důchodový systém. Posláním tohoto systému sice není řešení problematiky zaměstnanosti, ale maximální využití potenciálu pracovní síly je předpokladem dlouhodobé finanční udržitelnosti a schopnosti systému v budoucnu poskytovat přislíbené dávky.

Důchodový systém musí ponechat každému co nejširší prostor pro individuální volbu způsobu odchodu do důchodu a neměl by vytvářet podněty k předčasnému opuštění trhu práce ani bariéry pro ekonomickou aktivitu seniorů. Podněty k předčasnému odchodu do důchodu jsou vytvářeny u většiny žadatelů zejména nezbytností zabezpečit finanční prostředky v předdůchodovém věku z důvodu dlouhodobé a neperspektivní nezaměstnanosti před statutem sociálních dávek, které tuto situaci většinou neřeší.

Na základě dostupných informací o vlastních důchodových nárocích se občan rozhoduje o časování odchodu do důchodu, o další účasti na trhu práce a stanovení preferencí spotřeby a úspor. Současným trendem v členských zemích EU proto je, aby nositelé pojištění informovali občany o jejich důchodových právech otevřeně a s časovým předstihem. Musíme proto zajistit cílený informační servis o nabytých důchodových právech.

Stárnutí populace bude přinášet změny rozložení sil na trhu práce se všemi předpokládanými důsledky ve společnosti, v jednotlivých firmách a organizacích. Zvýšená míra zaměstnanosti osob starších 50 let bude nezbytným předpokladem pro životaschopnost systému. K většímu zapojení osob ve věku nad 50 let do pracovního života musí být vytvořeny jak legislativní podmínky, tak podmínky na pracovištích a nutná je i změna postojů na úrovni jednotlivců. Opatření pro zvýšení zaměstnanosti starších pracovníků jsou v souladu se strategickými prioritami MPSV. Tento dokument se vzhledem ke svému účelu zaměřuje především na cílovou skupinu osob starších 50 let. Účinné strategie v oblasti zaměstnávání však musí akcentovat všechny ohrožené skupiny na trhu práce a jednotlivá opatření musí být vzájemně provázaná a musí být v rovnováze.

Pro zabezpečení zvyšování i ekonomické konkurenceschopnosti se musí ČR stát zemí vstřícnou k zaměstnancům různého věku. Mezi hlavní výzvy k dosažení tohoto záměru patří:

- změna postojů ke stárnutí jak na úrovni společnosti, tak mezi zaměstnavateli a zaměstnanci,
- zajištění široké publicity konceptu Age Managementu a jeho využití jakožto nedílné součásti personálního řízení a společenské a sociální odpovědnosti firem
- příprava věkově staršího obyvatelstva na aktivní stárnutí, období aktivního stárnutí a období důstojného stáří,
- sběr a šíření příkladů dobré praxe na národní i mezinárodní úrovni.

Strategický cíl D1: Zajistit kvalitní informovanost veřejnosti o důchodové reformě a možnostech pracovní činnosti v kombinaci s dávkou v důchodovém systému.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Revidovat systém důchodového pojištění za účelem zvýšení motivace osob v předdůchodovém věku k delšímu setrvání na trhu práce, a to s ohledem na pojistně-matematickou neutrálnost	a) Provést analýzu nastavení důchodového systému s ohledem na časování a způsob odchodu do starobního důchodu.	MPSV		2014
	b) Na základě provedené analýzy otevřít diskusi a případně v rámci Odborné komise pro důchodovou reformu navrhnout změny nastavení	MPSV	ČSSZ, ÚP ČR	2015 - 2016

a vyváženost systému pro průměrného pojištěnce a s ohledem na všechny způsoby odchodu do důchodu	parametrů výše starobního důchodu vedoucí ke zvýšení motivace osob v předdůchodovém věku k delšímu setrvání na trhu práce.			
	c) Zpracovat analýzu o kvalitě života seniorů v České republice (v souvislosti s Memorandem Rady seniorů ČR).	MPSV		2015
	d) Na základě výsledků analýzy o kvalitě života seniorů v České republice a závěrů Odborné komise pro důchodovou reformu formulovat návrhy, které povedou ke zkvalitnění života českých seniorů (v souvislosti s Memorandem Rady seniorů ČR).	MPSV		2016 - 2017
e) Zkvalitňovat informační servis poskytující občanům přehledné a včasné informace v oblasti důchodového a nemocenského pojištění.	ČSSZ		Průběžně 2015 - 2017	

Strategický cíl D2: Prodloužit pracovní kariéru pracovníků a motivovat je k odkladu odchodu do důchodu prostřednictvím úpravy legislativních podmínek, podporovat zaměstnavatele k akcentování konceptu Age Managementu na pracovištích a bojovat proti výskytu věkové diskriminace.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Zvýšit informovanost starších osob o možnostech uplatnění na trhu práce, využít celoživotních zkušeností starších pracovníků, případná podpora jejich samostatného podnikání	a) Zlepšit informovanost veřejnosti o možnostech uplatnění starších pracovníků na trhu práce.	ÚP ČR ve spolupráci s MPSV		Průběžně 2015 - 2017
	b) Každoročně monitorovat počet podpořených i nepodpořených osob 50+ a vyhodnocovat úspěšnost a neúspěšnost navrácení se na trh práce.	GŘ ÚP ČR ve spolupráci s MPSV		2015 - 2017
	c) Rozšířit nabídku vhodných rekvalifikačních pro starší pracovníky, po jejichž absolvování získají požadované dovednosti a kompetence potřebné pro uplatnění na trhu práce.	ÚP ČR	vzdělávací instituce	2016 - 2017

2. Podporovat zavádění principů Age Managementu, zvýšit dostupnost kvalitativních a kvantitativních dat o možnostech Age Managementu a jeho využití, na jejichž základě dojde k rozvoji Age Managementu v České republice	a) Pokračovat v činnosti Pracovní skupiny pro rozvoj Age Managementu, vzniklé při Radě vlády pro seniory a stárnutí populace, složené ze zástupců státní správy, expertů a zaměstnavatelů.	MPSV	Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, ministerstva, externí experti	2015 - 2017
	b) S ohledem na stárnutí zaměstnanců zpracovat analýzu k problematice zaměstnávání, pracovních podmínek a postavení starších lidí na trhu práce (uplatňování nástrojů Age Managementu, oblast BOZP, měření pracovní schopnosti – Work Ability Index, podpora pečujících o své blízké, sdílená péče).	MPSV	MPSV, VÚPSV	2015
	c) Na základě výsledků expertní analýzy a dostupných statistických šetření formulovat návrhy za účelem zlepšení pracovních podmínek a zaměstnatelnosti starších lidí na trhu práce (uplatňování nástrojů Age Managementu, oblast BOZP, podpora pečujících o své blízké, sdílená péče).	MPSV	MPSV, VÚPSV	2016
	d) Realizovat výzkumný záměr na sběr a analýzu příkladů dobré praxe v oblasti Age Managementu.	MPSV	VÚPSV, nestátní organizace, sociální partneři	2015
	e) Provést výzkum dopadů zavedení změn v ergonomii práce a pracovních podmínkách na zdravotní stav starších zaměstnanců.	MPSV, Výzkumný ústav bezpečnosti práce	MZ, výzkumné instituce, sociální partneři	2016
	f) Zvýšit informovanost o nabídce možných nástrojů Age Managementu včetně možnosti jejich implementace do vnitropodnikových nástrojů řízení a rozvoje lidských zdrojů – v souladu se Strategií zaměstnanosti do roku 2020 a naplňováním cílů Národního akčního plánu společenské odpovědnosti organizací ČR (Work Ability Index, bilanční diagnostika, společenská odpovědnost firem - CSR...).	MPSV, MZ	MPO, nestátní organizace, sociální partneři	2015 - 2017

3. Změnit postoje ke stárnutí na základě informování společnosti o věkové diverzitě jakožto konkurenční výhodě pro firmy i společnost

a) Realizovat kampaň směrem k veřejnosti za účelem zvýšení informování o Age Managementu a o aktivním stárnutí a výhodách mezigenerační spolupráce.	MPSV	nestátní organizace, sociální partneři	2015 - 2016
b) Vyhodnotit úspěšnost projektu na zvýšení zaměstnatelnosti starších pracovníků, v jehož rámci bude pilotně ověřeno sdílené pracovní místo (starší a mladší pracovník sdílí jednu pracovní pozici).	MPSV	nestátní organizace, sociální partneři	2015
c) Zapojit se do mezinárodních projektů za účelem přenosu dobré praxe a šíření Age Managementu v ČR.	MPSV		2015 - 2017
d) Podpořit starší uchazeče o zaměstnání v návaznosti na cíle a priority v rámci OP Zaměstnanost: - zvýšit podíl účasti starších lidí na trhu práce a jejich zaměstnatelnost - podpořit flexibilní formy zaměstnání jako způsobu vytváření podmínek pro uplatnění starších osob na trhu práce (zkrácený úvazek, rotace na pracovním místě, sdílení pracovního místa, práce na dálku apod.), - realizovat vzdělávání a poradenské aktivity pro osoby pečující o závislé osoby či ženy ve starším věku; - vytvářet inovativní formy organizace práce příznivé zejména pro starší osoby za účelem dlouhodobějšího udržení starších pracovníků v zaměstnání.	MPSV		2015 - 2017
a) Proškolit vedoucí pracovníky úřadů práce a poradců pro práci s věkově staršími uchazeči o zaměstnání a zaměstnavateli pro vytvoření věkově příznivé atmosféry.	ÚP ČR		2015 - 2017
b) Pravidelně vyhodnocovat realizované projekty na podporu rozvoje Age Managementu	ÚP ČR ve spolupráci s MPSV		2015 - 2017

4. Podpořit zavádění konceptu Age Managementu na úřadech práce ČR

	mentu na úřadech práce ČR a realizovat kroky vedoucí k přenosu zkušeností a případné aplikaci do praxe.			
	c) Pilotně ověřit a v případě pozitivních výsledků zařadit koncept Age Managementu jako modulu poradenských programů pro cílovou skupinu 50 a více let.	ÚP ČR ve spolupráci s MPSV	vzdělávací instituce, Úřad práce	2015 - 2017
	d) Hledat možnosti zapojení starších pracovníků na pozicích mentorů ve firmách při vedení absolventů škol a na pozicích vedoucích kroužků v základních či středních školách pro posílení zájmu žáků o technické a přírodovědné obory, apod.	ÚP ČR	vzdělávací instituce, sociální partneři	2015 - 2017
5. Zvýšit znalosti o Age Managementu především u lékařů pracujících v oblasti pracovních lékařské péče a ochrany zdraví při práci	a) Realizovat školení zaměřená na seznámení se s možnými nástroji Age Managementu a jeho využití v personální politice firem a v oblasti ochrany zdraví při práci zejména u věkové kategorie 50+ (WAI, Kariérové poradenství, CSR, ...).	MZ	MPSV, externí relevantní subjekty	2016
	b) Na základě výsledků statistických šetření a výzkumů ve vývoji pracovní schopnosti a produktivity případně iniciovat a formulovat návrhy pro změnu platné legislativy v této oblasti, která povede k posílení možností zaměstnávání starších pracovníků (uplatňování nástrojů Age Managementu, oblast BOZP, podpora pečujících o své blízké).	MZ	MPSV	2017

E. DOBROVOLNICTVÍ A MEZIGENERAČNÍ SPOLUPRÁCE

Rychle se měnící demografická situace v kombinaci s ekonomickou krizí vytváří společenské napětí mezi generacemi a představuje tak výzvu, které je nutno čelit podporou solidarity, dialogu a spolupráce mezi lidmi různých věkových kategorií.

Mezigenerační spolupráce se dotýká celého spektra aktivit napříč společnostmi. Vedle zlepšení sociální soudružnosti vede podpora v této oblasti k vytvoření pozitivních intergeneračních sociálních vazeb prospívajících občanské společnosti, ovlivňuje kvalitu rodinného života, je přínosem v sektoru sociálních a zdravotních služeb a může kladně ovlivňovat i ekonomický rozvoj.

V současné době se mnohé dobrovolné aktivity seniorů formují skrze seniorská hnutí, městské kluby seniorů či řadu zájmových organizací a občanských sdružení, ve kterých senioři převzali dominantní zodpovědnost za realizaci určité oblasti aktivit a činností. Senioři se realizují i v rámci své rodiny či formou sousedské výpomoci.

Výzkumy dokládají⁶, že o dobrovolnické aktivity projevují větší zájem senioři s vyššími příjmy, senioři s příjmy nižšími logicky spíše hledají placené aktivity. Mezi bariéry, které brání dobrovolníkům z řad seniorů zapojit se do dobrovolnické činnosti, patří kulturní mýty hovořící o stáří jako o etapě odpočinku, nedůvěra seniorů ve vlastní schopnosti přenést své životní zkušenosti mladší generaci, obava seniorů z finančního zatížení v případě zapojení se do dobrovolnických aktivit a bariéry plynoucí z jejich psychického stavu a celkové únavy.

VIZE: Senioři jako nedílná, aktivní a samozřejmá součást naší společnosti.

V následujícím období se musíme zaměřit na posilování stabilních mezigeneračních vztahů, odpovídající infrastrukturu a míru integrace a participace.

Mezigenerační vztahy se zejména dotýkají změny postojů společnosti vůči seniorům a negativnímu demografickému vývoji. Existující stereotypy ve společnosti spoluutvářejí média negativním zobrazováním seniorů jako ekonomické zátěže pro společnost.

Pozitivní postoje k problematice stáří a stárnutí je nezbytné formovat od nejútlejšího věku výchovou v rodině a ve školském vzdělávacím systému. Zaměřit pozornost musíme nejen na aktivity, které povedou k pochopení potřeb seniorů a procesu stárnutí mladšími lidmi. Důležité je i rozvíjet aktivity, které přiblíží svět mladých lidí seniorům a povedou ke vzájemnému oboustrannému porozumění. Rozvoj mezigenerační spolupráce je výzvou rovněž pro zaměstnavatele například využitím mentoringu, tj. metody umožňující vzdělávání na pracovišti přímo při výkonu práce.

Oblast infrastruktury cílí na vytvoření zázemí pro vícegenerační setkávání, které může efektivně zajistit služby, které senioři potřebují, a zároveň může zajistit aktivity pro naplnění jejich volného času (vzdělávací aktivity, společenské akce, sportovní aktivity). Integrace a participace se zaměřuje na naplnění role seniorů jakožto plnohodnotných a aktivních členů společnosti.

⁶ např. Eurostat, 2011

K posílení mezigenerační spolupráce a k rozvoji občanské společnosti může významně přispět institut dobrovolnictví. Dobrovolnická činnost na jedné straně napomáhá zvýšení kvality života seniorů, kteří potřebují podporu, pomoc či péči. Na straně druhé dobrovolnictví vytváří alternativní příležitosti pro aktivní zapojení do společnosti po opuštění trhu práce a slouží jako prevence sociálního vyloučení ve vyšším věku.

Aktivizovat seniory, zdůrazňovat hodnotu dobrovolnictví a rozšířit možnosti smysluplné účasti na dobrovolných aktivitách je jedním z hlavních cílů této priority. Aktivovat seniory lze prostřednictvím mezigeneračních komunitních center, poradenských pozic při úřadech práce a v nemocnicích, informačních kampaní a především skrze spolupráci se seniorskými a proseniorskými organizacemi a s neziskovým sektorem obecně. K aktivizaci je nezbytná podpora seniorů a posilování jejich sebedůvěry ve vlastní schopnosti, a to hned v počáteční fázi rozhodování, zda se do dobrovolnické aktivity zapojí či nikoliv.

Strategický cíl E1: Posilování stabilních mezigeneračních vztahů a spolupráce v rodině, komunitě i na celospolečenské úrovni.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Posilování kvality sdělovacích prostředků s ohledem na profesionalitu, osobní zodpovědnost a serióznost	a) Zvyšovat povědomí veřejnosti o potenciálu a přínosech starších pracovníků a seniorů pro společnost.	MPSV	MŠMT, veřejnoprávní sdělovací prostředky, školská zařízení, knihovny, místní a krajská samospráva Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017
	b) Vytvářet prostor pro veřejnou diskusi zaměřenou na destigmatizaci seniorů, proces stárnutí a postavení seniorů ve společnosti, detabuizaci smrti, šíření příkladů dobré praxe mezigenerační spolupráce aj.	MPSV, MŠMT, MV, MZe, MK, MZ, MŽP, MS, MPO, MO	MD, nestátní organizace, veřejnoprávní média, Rada vlády pro seniory, knihovny, místní a krajská samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017
	c) Zavést dotační titul Výchova k mediální gramotnosti na podporu projektů zaměřených k mediální kultuře a porozumění médiím mimo jiné i pro stále rostoucí populaci seniorů - na podporu projektů napomáhajících lepšímu porozumění fungování médií, přípravy a tvorby obsahu, tj. kreativním dovednostem a současně pochopení a výkladu mediálních sdělení, která média veřejnosti přináší.	MK		2016

2. Zvyšovat respekt k životu starších lidí, podporovat dialog a spolupráci mezi žáky a seniory na základních a středních školách

a) Každoročně na školách otevřít jeden den seniorům a vyhlásit pro školy tento den ve Věstníku MŠMT.	MŠMT	Mateřské, základní a střední školy, místní a krajská samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	každoročně od 2016
b) Vyhlašováním soutěží a udělováním zážitků MŠMT nad akcemi motivovat instituce předškolního, základního, středního a vyššího odborného vzdělávání k mezigenerační spolupráci.	MŠMT	základní a střední školy, základní umělecké školy, další školská, místní a krajská samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	každoročně od 2015
c) Podpořit realizaci projektů mezigeneračního učení ve školách (např. kurzy, do jejichž vedení budou zapojeni vedle odborných lektorů i žáci základních a středních škol) a prostřednictvím knihoven.	MŠMT, MK	základní a střední školy, nestátní organizace, knihovny, místní a krajská samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017
d) Při zvyšování úcty ke stáří, rozvíjení dialogu a spolupráce zohledňovat při realizaci jednotlivých aktivit znevýhodněné a zranitelné skupiny seniorů (např. oběti totalitních režimů, osamocených seniorů aj.).	MPSV, MŠMT	základní a střední školy, neziskové organizace, knihovny, místní a krajská samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2016 - 2017
e) Podporovat mezigenerační subjektivní ústní předávání historie 20. století žákům základních a středních škol, motivovat školy k pořádání diskuzí s významnými pamětníky.	MPSV, MŠMT	střední školy, neziskové organizace, knihovny, Post Bellum, veřejné sdělovací prostředky, místní a krajská samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	2016 a každoročně
3. Rozvíjet podmínky pro mezigenerační setkávání a spolupráci	MPSV, MŠMT, MZ, MK	nestátní organizace, knihovny, mateřská centra, místní a krajská samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	2016 - 2017
a) Podpořit rozvoj mezigeneračních komunitních center poskytujících zázemí pro setkávání napříč věkovými a sociálními skupinami, které zprostředkovávají vzdělávací, zájmové a další aktivity a služby.	MPSV, MŠMT, MZ, MK	nestátní organizace, knihovny, mateřská centra, místní a krajská samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	2016 - 2017

b) V návaznosti na doporučení Rady vlády pro seniory a stárnutí populace a za pomoci participujících subjektů připravit metodiku pro práci městských a obecních knihoven zaměřenou na posilování sociálních vazeb a snášenlivost v místní komunitě a na rozvíjení mezigeneračního dialogu dětí, mládeže a seniorů. Doplnit vzdělávání knihovníků o příslušnou oblast.	Národní knihovna ČR, krajské knihovny	Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, nestátní organizace (Spolek pro obnovu venkova, Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP), knihovny, místní a krajská samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	2015 - 2016
---	---------------------------------------	---	-------------

Strategický cíl E2: Podpořit zapojení seniorů do dobrovolnické činnosti a překonání mýtu, že senioři mohou být pouze „příjemci“ dobrovolných aktivit.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Rozvoj dobrovolnictví na základě schválení nového zákona o dobrovolnictví a podpory dobrovolných činností	a) V nové legislativní úpravě o dobrovolnické službě jasně definovat a uzákonit benefity pro dobrovolnickou činnost.	MV	Rada vlády pro NNO, MŠMT	od 2013
	b) Zakotvit v zákoně o dobrovolnické službě podmínky k získávání certifikátů ověřených pracovních zkušeností získaných v průběhu dobrovolnických činností - s cílem formalizovat dobrovolnické aktivity jako jednu z forem celoživotního učení.	MV	MPSV, MV, Rada vlády pro NNO, MŠMT	2015
	c) Podporovat zapojení seniorů do projektů podporujících dobrovolnické aktivity ve veřejných službách a institucích, jako například ve školství (pěší doprovod dětí do škol, hlídání přechodů před školami, doučování, smysluplné využití volného času dětí), v knihovnách, v nemocnicích nebo v sociálních a zdravotních službách (domovy pro seniory, aj.).	MŠMT, MPSV, MZ	základní a střední školy, nestátní organizace, knihovny, místní a krajská samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017
	d) Podpořit zapojení seniorů do sousedské i širší komunity a podpořit vzájemnou výpomoc mezi seniory (např. využití tzv. časové banky).	MPSV	krajské a místní samosprávy, nestátní organizace, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2014 - 2017

F. Kvalitní prostředí pro život seniorů

Česká republika dlouhodobě patří mezi členské státy Evropské unie s nejnižší hodnotou souhrnného ukazatele „míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením“. Celkový počet osob žijících v domácnostech s příjmem pod hranicí chudoby poklesl v roce 2013 v ČR na 885,9 tis., tedy 8,6 % všech osob bydlících v bytech⁷. I když seniorská populace nepatří mezi skupiny nejvíce ohrožené chudobou, je mnohem citlivější a vnímá mnohem hůře obtíže každodenního života a všechny změny, se kterými se musí vypořádávat.

Spokojenost s bydlením patří mezi faktory, které mají, vedle zdravotního stavu a dalších faktorů, významný vliv na kvalitu života seniorů. Občané mohou být aktivní pouze za předpokladu zajištění odpovídajícího kvalitního prostředí. Kvalitní prostředí pro život seniorů znamená rovněž vytváření bezpečného prostředí. Senioři jsou jednou z ohrožených skupin v přístupu účasti na životě společnosti, a to z důvodu kombinace různých negativních bariér, zejména horšího zdravotního stavu, nižších příjmů, nižší úrovně vzdělání, nedostatečné dopravní dostupnosti, ztíženému přístupu ke službám, výskytu věkové diskriminace a přetrvávajících společenských stereotypů ve stáří.

Prioritní aktuální problémy, které je třeba řešit na komunitární úrovni, lze shrnout do následujících oblastí:

- účast na formálním i neformálním společenském (komunitním) životě,
- zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví,
- odpovídající úroveň bydlení a poskytovaných sociálních a zdravotních služeb,
- zabezpečení dopravní obslužnosti.

Pro zajištění plné integrace seniorů je zásadní minimalizovat (negovat) přetrvávající negativní postoje společnosti ke stárnutí. Stárnutí populace je většinou prezentováno pouze v kontextu zvyšujících se nákladů na zdravotní a sociální péči a rostoucích nároků na důchodový systém. Přínos seniorů pro občanskou společnost není dostatečně zdůrazňován. Všichni relevantní aktéři by se proto měli podílet na vytváření pozitivního obrazu stárnutí a seniorů. Senioři jsou rovněž nejvíce ohroženou skupinou osob v souvislosti s trestnou činností. Jsou často oběťmi fyzického i psychického násilí, oběťmi podvodů a krádeží.

Mezinárodní výzkumy ukazují⁸, že většina populace si přeje bydlet ve svém domově, v komunitě, ve které má vazby na rodinu a sousedy. Toto je však možné pouze za předpokladu rozvinutých terénních služeb a dostatečné občanské vybavenosti. S měnící se věkovou strukturou obyvatelstva bude nezbytné rozvíjet nové formy bydlení, které budou propojeny s různými stupni péče, budou zohledňovat měnící se vzorce rodinného života a budou finančně a místně dostupné. V současné době je výrazně podceňována příprava na stáří v souvislosti se zajištěním vhodného bydlení, tj. zajištění vhodné velikosti bytu, úprava bytu a zvýšení bezpečnosti při běžném pohybu.

V oblasti dopravy senioři využívají především městskou hromadnou službu.

Z výzkumů⁹ vyplývá však značná nespokojenost seniorů s kvalitou veřejné dopravy, především se špatným infrastrukturálním přístupem a nedostatečnou vyvážeností tras jednotlivých linek. Stále se vyskytují fyzické bariéry, které brání seniorům se zdravotním postižením využívat veřejné dopravní

⁷ Výběrové šetření EU-SILC 2013 .

⁸ Blíže viz Podkladová studie: Lanspery, S. (2002). Ageing in Place.

⁹ Blíže viz Podkladová studie: Schmeidler, K et al. (2009). Problémy mobility stárnoucí populace.

prostředky, což vede ke snížení jejich soběstačnosti a zvýšení závislosti na pomoci ve svém okolí. S dopravou úzce souvisí i rozvoj bezpečného a přístupného prostředí.

VIZE: Kvalitní a bezpečné prostředí s odpovídající infrastrukturou, dostatečnou nabídkou bydlení a občanské vybavenosti umožňující aktivní zapojení seniorů do komunitního života.

Seniorům je třeba zajistit maximální sociální, politickou i ekonomickou participaci na životě společnosti, zejména finančně a místně dostupnou dopravu, odpovídající úroveň bydlení a poskytovaných služeb. Důležitým úkolem je usilovat o snižování sociálních a územních rozdílů v přístupu k veřejným službám, ke kulturnímu a společenskému životu a vytvořit bezpečné zázemí pro zapojení se do mezigeneračního dialogu.

Aktivní účast seniorů na životě společnosti má mnoho předností nejen pro seniory samotné, ale i pro celou společnost. Senioři nabízejí obrovský potenciál svých celoživotních zkušeností a znalostí, jejich aktivní účast je úzce spojena s dobrým zdravím i vyšší spokojeností, což se odráží i na výdajích zdravotní péče. Zapojení seniorů do komunitního života obohacuje život dané komunity, přináší jí stabilitu a možnost využívat celoživotní moudrosti pro komunitní práci. Pro seniory je participace na společenských aktivitách důležitá z hlediska navázání nových vztahů, budování si úcty a respektu a pocit užitečnosti prostřednictvím vlastní seberealizace. Navíc tak dochází k posilování sociální integrace a společenské koheze.

Bytová politika by měla být v budoucnu koncipována s ohledem na zvyšující se podíl seniorů. Cílovou skupinou v této oblasti nejsou jen nejstarší občané, ale i ti, kteří již své děti vychovali, a jejich důchodový věk se teprve blíží. Včasné řešení budoucích výzev spojených se stářím tak může pomoci pozitivně reagovat na budoucí demografickou situaci v naší společnosti. Vhodná bytová politika a územní plánování zohledňující současné i budoucí potřeby seniorů, koncepce a příprava vytváření sousedství a komunit, bezbariérové prostředí přátelské všem generacím přispívá k prodloužení nezávislého kvalitnějšího života seniorů, který jim umožňuje být aktivními a podílet se skrze své znalosti a celoživotní moudrost na fungování komunity svých nejbližších, přátel i celé společnosti. Adekvátní, bezpečné a dostupné bydlení prodlužuje nezávislý život seniorů a zvyšuje jeho kvalitu.

Doprava pro seniory musí být spolehlivá a finančně a místně dostupná k sociálním, zdravotním a dalším důležitým základním službám. Města a obce by měly rozvíjet specializovanou dopravu pro seniory se zvláštními potřebami, která zajistí jejich maximální možnou nezávislost. Pro seniory je často snazší jezdit na kole než chodit pěšky. Důraz by měl být kladen nejen na rozvoj stezek pro cyklisty, ale rovněž na zvyšování bezpečí cyklistů.

Pro seniory je bezpečnost jednou z nejdůležitějších hodnot, a proto musíme přijmout taková opatření, která zvýší informovanost a schopnost samotných seniorů se bránit a rovněž zajistit dostatečnou informovanost o problematice stáří a stárnutí ze strany příslušníků Policie ČR a dalších relevantních aktérů.

Strategický cíl F1: Zvyšovat aktivní zapojení seniorů do komunitního života, usilovat o snižování sociálních a územních rozdílů v přístupu k veřejným službám.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Zapojit seniory do diskuze nad důležitými opatřeními týkajícími se života obyvatel na místní a krajské úrovni	a) Podporovat prohlubování spolupráce krajských a místních samospráv se seniorskými a proseniorskými organizacemi ve prospěch života seniorů - vzájemná výměna informací, zdroj validních dat o potřebách seniorů na území kraje, dostupnost zdravotních a sociálních služeb, podpora aktivního života seniorů.	MPSV	Krajská a místní samospráva, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR, seniorské a proseniorské organizace	Průběžně 2015 - 2017
	b) Sbírat a oceňovat podněty pro nové koncepce práce se seniory a podporovat jejich přenos do praxe na místní a krajské úrovni.	MPSV	Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, seniorské proseniorské organizace, akademická sféra, knihovny, místní a krajská samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017
	c) Zpracovat dotazníkové šetření s cílem zjistit současné potřeby a úroveň kvality života seniorů (projektu TAČR „Vybrané aspekty péče o seniory z hlediska sociálního začleňování“).	MPSV	Výzkumný stav práce a sociálních věcí (VÚPSV)	2015
2. Usilovat o snižování sociálních a územních rozdílů v přístupu k veřejným službám.	a) Podporovat dostupnost kulturních událostí, památek a dalších kulturních a duchovních hodnot starším osobám ohrožených izolací a sociálním vyloučením a motivovat vlastní příspěvkové organizace k poskytování slev ze vstupného.	MK		Průběžně 2015 - 2017
	b) Prostřednictvím výběrových dotačních řízení podporovat kulturní aktivity, které nabízejí hodnotné využití volného času seniorů, jsou zdrojem jejich seberealizace a sociálních kontaktů, přispívají k prevenci sociálního vyloučení a izolace seniorů a jsou příležitostí pro posílení mezigeneračních kontaktů a sounáležitosti.	MK		Průběžně 2015 - 2017

3. Vytvořit podmínky pro trvalý rozvoj komunitních center, senior co-housingu a Systému integrovaných podpůrných služeb (SIPS)	a) Připravit výzvu na podporu rozvoje víceoborových komunitních programů (tzv. ageing in place) a Systému integrovaných podpůrných služeb (SIPS).	MPSV		
	b) Otevřít diskusi o podpoře a rozvoji komunitních center a senior co-housingu, které jsou příležitostí pro udržení a rozvoj schopností starších lidí či prostoru pro svépomoc a spontánní mezigenerační solidaritu.	MMR, MPSV	nestátní neziskové organizace	Průběžně od 2015

Strategický cíl F2: Vytvářet prostředí s odpovídající infrastrukturou, vhodnou nabídkou různých forem bydlení a dostatečné občanské vybavenosti, vytvářet podmínky pro bezpečný život seniorů.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Přispět ke zvýšení bezbariérovosti a dostupnosti veřejné dopravy jakožto zásadní podmínky pro aktivní stárnutí a zapojení seniorů do společnosti	a) V rámci Samostatného oddělení BESIP ministerstva dopravy trvale věnovat pozornost problematice seniorů v dopravě z hlediska aktivního i pasivního účastníka dopravy.	MD	MPSV, MZ, MMR, MF, místní a krajská samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace	Průběžně 2015 - 2017
	b) Ve všech strategických dokumentech rozvoje veřejné dopravy explicitně zdůrazňovat potřeby seniorů, a to s pohledem na zajištění finanční, místní, časové dostupnosti a s ohledem na rozdílné potřeby vznikající v seniorském věku.	MD	MPSV, MF, místní a krajské samosprávy, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017
	c) Zvýšit povědomí seniorů o alternativních způsobech dopravy, které jsou bezpečnější než využívání automobilu do vysokého věku a které zároveň vedou ke zvýšení jejich mobility.	MD	MPSV, neziskové organizace, místní a krajské samosprávy, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017
2. Zdůraznit populační stárnutí v bytové politice s ohledem na měnící se potřeby seniorů a jejich heterogenitu a podpořit rozvoj nových	a) Vytvořit nový investiční nástroj na podporu výstavby domů pro bydlení seniorů – komunitní bydlení seniorů.	MMR, Státní fond rozvoje bydlení (SRFB)		2015
	b) Ověřit možnost bezbariérových úprav bytů v panelových	MMR		2015

typologických forem bydlení pro seniory reagujících na aktuální společenskou potřebu	domech (bezbariérové úpravy a přístupy, bytová jádra a podobně).			
	c) Provádět metodickou činnost v oblasti bezbariérového užívání staveb s ohledem také na stárnutí populace a seniory.	MMR, MPO	MD	Průběžně 2015 - 2017
	d) Podporovat aktivity vedoucí ke zvýšení dostupnosti bydlení seniorů včetně návrhů změn legislativních úprav.	MPSV	MMR	Průběžně do roku 2017
3. Vytvářet podmínky, které umožní seniorům odpovídající bydlení v jim známém a přirozeném prostředí	a) Podporovat realizaci projektu domů KLAS pro venkovské seniory, ve kterých senioři prožívají své stáří kvalitně v jim známém a blízkém venkovském prostředí.	MZe		Průběžně
4. Zvýšit zapojení seniorů do systému ochrany obyvatelstva cestou posílení jejich schopnosti sebeochrany	a) Organizovat semináře, besedy a další aktivity zaměřené na problematiku ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí přizpůsobené obsahem na specifika a potřeby seniorů. Rozšířit aktivity zacílené na danou skupinu ve formě osvětových/informativních vstupů v místních médiích (lokální televizní a rozhlasové stanice, periodika obecních úřadů, městských částí statutárních měst), na webových stránkách, vydávat neperiodické tiskoviny s preventivně výchovným obsahem.	MV	MV-GŘ HZS ČR, HZS hl. m. Prahy, HZS krajů	2015 - 2017
5. Zvýšit bezpečnost a ochranu seniorů s důrazem na témata prevence kriminálních útoků, domácího násilí, poškozování spotřebitele – zákazníka a bezpečnost v dopravě, skrytého nebezpečí v oblasti rizikového chování na internetu	a) Organizovat semináře a přednášky zaměřené na prevenci kriminálních útoků, prevenci domácího násilí, způsoby zabezpečení majetku, skryté nebezpečí v oblasti rizikového chování na internetu, prevenci poškozování spotřebitele – zákazníka, kurzy sebeobran, a to ve spolupráci policejních škol s útvary Policie ČR.	MV	Policie ČR, MPSV, knihovny, místní a krajská samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017
	b) Zohledňovat seniory jako účastníky silničního provozu a posilovat vzájemnou spolupráci ze strany Policie ČR a městské policie.	MV	kraje, města a obce, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017

	c) Prostřednictvím pořádání seminářů a přednášek a využitím veřejnoprávních sdělovacích prostředků zvýšit informovanost seniorů – spotřebitelů o nekalých obchodních praktikách.	MV	MPO, nestátní organizace, knihovny, místní a krajská samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	2015
	d) Analyzovat legislativní nástroje upravující ochranu spotřebitelů a využívání kontrolních mechanismů ze strany České obchodní inspekce.	MPO	Česká obchodní inspekce	2015 - 2017
6. Zvýšit informovanost příslušníků Policie České republiky o problematice stárnutí	a) Zapracovat oblast stárnutí a seniorů do vzdělávacích osnov policejních škol všech úrovní.	MV	MPSV, Rada vlády pro seniory, nestátní organizace	2014 - 2015

G. ZDRAVÉ STÁRNUTÍ

Zdraví, integrace a participace jsou úzce propojeny. Zdraví je zásadním předpokladem pro aktivní začlenění na trh práce, do společenských i dobrovolnických aktivit. Podpora sociální integrace a participace má pozitivní dopad na zdravotní stav aktivních seniorů, na systém sociální a zdravotní péče o seniory.

Zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva je úzce spojeno s ekonomickým růstem, zvyšováním konkurenceschopnosti a růstem reálných příjmů seniorů. Dostupná statistická data a studie potvrzují, že lepší zdraví se pozitivně odráží ve výši výdělků a nabídce na trhu práce a zároveň snižuje počet předčasných odchodů do důchodu.

V současné době je v ČR věnováno málo prostoru prevenci a osvětě. Preventivní programy jsou pak velmi často zaměřeny pouze na seniory a dostatečně neodráží rozmanité potřeby občanů starších 50 a více let. Na druhé straně, častou bariérou je i jejich nedostatečný zájem a motivace zúčastňovat se preventivních akcí.

Velký význam v rozvoji zdravých podmínek mají místní samosprávy, které by se v rámci své samostatné působnosti měly zabývat i všestranným rozvojem svého území a potřebami svých občanů. Právě vytváření místních komunit a realizace specifických programů v jejich rámci představuje nejúčinnější nástroj vedoucí ke změnám či podpoření zdravého životního stylu.

VIZE: Zdravý životní styl a prevence nemoci jako základní předpoklad pro zvýšení kvality a prodloužení aktivního života ve stáří.

Podpora zdravého životního stylu musí začít v dětství, neboť rané zkušenosti jsou předurčujícími faktory chování v dospělosti. Investice do vzdělání v mladém věku pozitivně ovlivňují míru zdraví, sociální integraci a participaci ve starším věku. Zároveň pozdější investice do aktivního a zdravého stárnutí se ukazují být rovněž efektivní. S podporou zdravého životního stylu souvisí i zdravé podmínky a prostředí ve škole, v zaměstnání a v komunitě.

Rozvoj zdravotní gramotnosti musí být podporován od narození až do seniorského věku. Senioři stejně tak jako jiné generace musí mít dostatek informací o tom, jak udržovat své zdraví a předcházet onemocněním, zvláště těm, která jsou typická i pro vyšší věk. Celkový zdravotní stav obyvatelstva odpovídá individuálnímu přístupu každého jednotlivce, protože za své zdraví nese odpovědnost do jisté míry každý sám za sebe.

Investice do zdraví se pozitivně odráží na zvyšování ekonomického potenciálu starších pracovníků a seniorů i na sociální soudržnosti. Stát musí vytvářet zdravé podmínky a podporovat programy zaměřující se na motivaci lidí ke zdravému životnímu stylu, k využívání nabídky preventivních programů a k převzetí odpovědnosti za svůj život.

Zvláštní důraz musí být kladen na osoby s nízkým socioekonomickým statusem a na národnostní a etnické menšiny. Programy na podporu zdraví musí být místně dostupné a jejich nabídka musí být dostatečně rozmanitá s ohledem na rozdílné potřeby a heterogenitu staršího věku.

Strategický cíl G1: Zvyšovat informovanost nejen seniorů o zdravém životním stylu a motivovat je k odpovědnosti za své zdraví.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Zvýšit informovanost o významu zdravého životního stylu a prevence nemoci mezi všemi věkovými skupinami se zaměřením na občany starší 50 a více let tak, aby mohli na základě znalostí a informací rozhodovat o svém životě.	a) Realizovat cílené informační kampaně o pozitivních dopadech podpory zdraví pro seniory za využití nástrojů sociálního marketingu.	MZ, Státní zdravotní ústav	MPSV, místní a krajské samosprávy, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR, nestátní organizace, knihovny, zdravotní pojišťovny	2016 - 2017
	b) Podporovat rehabilitaci a následnou péči.	MZ	zdravotní pojišťovny	2015 a každoročně
	c) Zajistit lepší finanční dostupnost očkování pro dospělé jako nejjednodušší formy zdravotní prevence.	MZ	zdravotní pojišťovny	2015 a každoročně
	d) Využít potenciál vzdělávací soustavy (včetně Universit třetího věku (VU3V) k rozvinutí tématu zdravého životního stylu a jeho dopadu na zdraví populace.	MŠMT	MZ, Asociace U3V, vzdělávací instituce, knihovny, místní a krajské samosprávy, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017

2. Podpořit výzkum na téma podpory zdraví a zdravého stárnutí a sledovat relevantní statistická data, která budou využitelná pro porovnávání jednotlivých územních celků	a) Každoročně z vybraných dostupných statistických dat zpracovávat statistický přehled o seniorech.	ČSÚ	ministerstva, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace	2015 - 2017
	b) Navázat spolupráci s Českým statistickým úřadem a Ústavem zdravotnických informací a statistiky ČR za účelem vytvoření sady dostupných indikátorů k následnému porovnávání zdravotního stavu seniorů podle územních celků.	MZ	MPSV, ČSÚ, Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS ČR), Národní síť Zdravých měst	2015

Strategický cíl G2: Vytvářet dostatečnou nabídku preventivních programů v komunitě a ve společnosti, která akcentuje holistický přístup.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Podporovat a aktivizovat obce a regiony v rozvíjení zdravého prostředí, které je přátelské všem generacím	a) Prohlubovat zapojení krajské a místní samosprávy do programů Národní sítě Zdravých měst ČR, Komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD) a souvisejících tematických programů prostřednictvím sbírání a šíření příkladů dobré praxe a každoročně vyhodnocovat fungování uvedených programů.	MZ	MPSV, Národní síť Zdravých měst ČR, Státní zdravotnický ústav, krajská a místní samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	Průběžně 2015 - 2017
2. Podpořit aktivity a projekty související s tématem zdravého stárnutí s ohledem na rozmanité potřeby seniorů (s ohledem na jejich věk, etnický původ, socioekonomický statut)	a) Podporovat realizace dotačních programů na podporu zdraví a zdravého životního stylu pro seniory a zvýšení informovanosti o těchto aktivitách.	MZ, MPSV	Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, místní a krajská samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	2015 - 2017
	b) Realizovat implementaci strategie Zdraví 2020 - Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí v oblasti zdravého stárnutí se zaměřením na primární prevenci nejzávažnějších neinfekčních i infekčních nemocí	MZ	MPSV	2015 - 2017

	seniorů vč. podpory a ochrany jejich zdraví a zvyšování jejich zdravotní gramotnosti.			
	c) Každoročně udělovat formát ocenění za nejlepší aktivitu v oblasti péče o seniory.	MZ	nestátní organizace	Každoročně
	d) Sledovat probíhající spolupráci a koordinaci aktivit v rámci Evropského inovačního partnerství pro aktivní a zdravé stárnutí a informovat se o plánovaných a probíhajících projektech v oblasti inovací na mezinárodní úrovni.	MPSV, MZ	MŠMT, akademická sféra, nestátní organizace, knihovny, krajská a místní samospráva, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	2015 - 2017
3. Podpořit vzdělávání pro relevantní profese v oblasti veřejného zdraví za účelem zvýšení znalostí nástrojů ke zvyšování komunitního zdraví a principů v jejich práci se staršími lidmi	a) Prostřednictvím akreditace kurzů celoživotního vzdělávání zdravotnických a sociálních pracovníků a pracovníků sociální péče podporovat témata se zaměřením na zdravé stárnutí.	MPSV, MZ	Státní zdravotní ústav, vzdělávací instituce	Průběžně 2015 - 2017
	b) Zahrnout oblast stárnutí do rámcového vzdělávacího programu pro střední odborné vzdělávání ve zdravotnických a sociálních oborech.	MŠMT	MZ, MPSV, vzdělávací instituce	2015 - 2017

H. PÉČE O SENIORY S OMEZENOU SOBĚSTAČNOSTÍ

Důsledkem demografického stárnutí bude zvýšený nárůst požadavků na sociální a zdravotní péči, který s sebou bude přinášet i vyšší nároky na udržitelné fungování obou systémů. Na tuto situaci je nutné se připravit a realizovat kroky vedoucí k zefektivnění poskytování sociální a zdravotní péče.

Pro zajištění kvalitní péče musí být rozvíjeny všechny druhy sociálních služeb, aby si každý mohl zvolit dle své individuální situace a svých preferencí. Vybrat si formu péče a konkrétní službu je možné jen na základě znalosti všech dostupných možností. Základním typem služby je poradenství, které musí být dostupné a kvalitní.

Systém péče o seniory, kteří již potřebují nějaký druh pomoci, je poskytován především zdravotními a sociálními službami, které nejsou dostatečně provázané. Z celkového počtu 5 240 sociálních služeb je 1 640 s převažující cílovou skupinou seniory, což představuje 31% z celého objemu poskytovaných sociálních služeb. Z uvedeného počtu služeb s deklarovanou převažující skupinou seniory je 703 těchto služeb pobytových a 937 služeb nepobytových. Výhradně seniorům jsou pak určeny především domovy pro seniory, kterých je v současné době 497, se souhrnnou kapacitou 38 091 lůžek.

Další důležitými pobytovými sociálními službami, které senioři využívají, jsou pak domovy se zvláštním režimem, případně domovy pro osoby se zdravotním postižením. Sociální služby tak představují významnou pomoc při poskytování péče potřebným seniorům.

S ohledem na demografické predikce lze předpokládat, že v budoucnu se zvýší počet onemocnění typických pro vyšší věk¹⁰, mezi které patří neurodegenerativní onemocnění, především pak Alzheimerova choroba. Proto musí být rozvíjena specializovaná péče o tyto osoby, a to s ohledem na zachování co nejvyšší kvality jejich života a co nejvyšší úrovně nezávislosti.

VIZE: Široká nabídka provázaných sociálně-zdravotních služeb včetně zapojení pečovatелů, která bude reagovat na specifické potřeby seniorů s omezenou soběstačností.

Z hlediska péče o nejstarší pacienty je důležitá včasná a flexibilní dostupnost různých forem péče, mezi různými specializovanými zařízeními jak v resortu zdravotnictví, tak v resortu sociálních služeb. Péče o nejstarší seniory má nabízet co nejširší škálu služeb, které odpovídají jejich rozdílným potřebám a životním situacím. Vybrat si formu péče a konkrétní službu je možné jen na základě znalosti všech dostupných možností. Poradenské služby musí být dostupné a kvalitní.

V oblasti profesionální péče, musí dojít k provázání zdravotnických, sociálních a dalších služeb poskytovaných v domácím prostředí. Zvláštní pozornost pak musí být věnována rozvoji specializované geriatrické péči včetně komplexní diagnostiky. V souvislosti s predikcemi nárůstu počtu osob trpících některou z forem demence se musí rozvíjet specializovaná péče o tyto osoby, a to s ohledem na zachování co nejvyšší kvality jejich života a co nejvyšší úrovně nezávislosti. V oblasti poskytování sociálních služeb musí dojít ke zvýšení prestiže a legislativnímu vymezení kompetencí a požadavků tak, aby sociální práce jako profese zaručovala stejnou úroveň kvality a odbornosti.

Nedílnou součástí péče o seniory musí být i podpora rodiny a zapojení rodinných příslušníků do poskytovaných služeb. Vzdělávání a podpora neformálních pečujících je jednou z nejefektivnějších investic v rámci dlouhodobé péče a obecně péče o seniory. Zvýší se produktivita této skupiny poskytovatelů, což povede k lepším výsledkům péče, nižším nákladům pro zdravotní a sociální systém, ale také snížení zdravotních komplikací. Rodinní příslušníci pečující o seniory proto musí dostat maximální podporu ve formě vzdělávání, psychologického poradenství a dostupné nabídky odlehčovacích služeb včetně možnosti získat potřebnou podporu finanční a zohlednění jejich situace v souvislosti s uplatněním na trhu práce.

Zvýšení požadavků na zdravotní a sociální péči, a tedy i rostoucí tlak na veřejné finance, lze částečně kompenzovat pomocí využívání asistivních technologií¹¹, které mohou zvýšit kvalitu života seniorů, nezávislost, a zároveň jim pomoci zůstat aktivními v práci nebo v komunitě. Asistivní technologie mohou rovněž výrazně usnadnit péči pečujícím rodinám a umožnit tak seniorům setrvat v domácím prostředí.

¹⁰ Dle kvalifikovaného odhadu Alzheimer Europe a Alzheimer's Disease International je předpokládán nárůst počtu osob s onemocněním demence z 88 000 tisíc v roce 2000 na 227 000 v roce 2050.

¹¹ Výrobky, zařízení nebo vybavení, ať už běžně získané, modifikované nebo upravené, které se používají k udržení, zvýšení nebo zlepšení funkčních schopností osob se zdravotním postižením.

Strategický cíl H1: Nastavit škály zdravotních a sociálních služeb, které odpovídají rozdílným potřebám a specifickým životním situacím seniorů.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Nastavit podmínky pro zajištění dlouhodobé a paliativní zdravotní péče s ohledem na zajištění kontinuity a místní i časovou dostupnost	a) Nastavit fungující systém dlouhodobé péče (včetně paliativní), který zajistí seniorům přístup ke kvalitním koordinovaným, komplexním a vzájemně provázaným zdravotně-sociálním službám v České republice, na základě výstupů mezirezortní pracovní skupiny k řešení problematiky sociálně zdravotního pomezí připravit legislativní návrh k řešení problematiky dlouhodobé péče.	MPSV	MZ, místní a krajské samosprávy, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR, sociální partneři, zdravotní pojišťovny	Průběžně 2015 - 2017
	b) Na základě spolupráce s odbornou společností ČLS JEP podpořit koncepci rozvoje geriatrické péče v ČR.	MZ	MPSV, Česká gerontologická a geriatrická společnost, zdravotní pojišťovny, místní a krajské samosprávy, sociální partneři, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR, zdravotnická zařízení	Průběžně 2015 - 2017
	c) Na základě spolupráce s odbornou společností ČSPM (Česká společnost paliativní medicíny) podpořit koncepci rozvoje specializované paliativní péče v ČR včetně implementace do sociálních služeb.	MZ	MPSV	
	d) Zavést dotační program pro podporu neformálních pečujících.	MPSV		2015
2. Nastavit systém péče o osoby s demencí včetně výcvikových programů a vzdělávání v této oblasti	a) Pokračovat v činnosti odborné pracovní skupiny pro zpracování národního plánu péče o osoby s demencí (tzv. Plánu Alzheimer), jehož součástí bude i vyčíslení finančních nákladů a jeho schválení vládou.	MZ	MPSV, zástupci odborných institucí a organizací, zdravotní pojišťovny, sociální partneři	
	b) Realizovat úkoly a opatření uložené v Národním plánu péče o osoby s demencí (tzv. Plánu Alzheimer).	MZ	MPSV, zdravotní pojišťovny, sociální partneři	2016 - 2017

3. Podpořit rozvoj informačních a komunikačních technologií a služeb asistovaného života pro seniory v ČR	a) Zpracovat návrh udržitelného systému pro rozvoj fungování služeb asistovaného života pro seniory.	MPSV	experti, MPO, MZ, MV, sociální partneři	2015
	b) Splnit usnesení vlády č. 769 z 2011 a realizovat Koncepti rozvoje technologií a služeb asistovaného života pro seniory.	MPSV	MPSV, experti MPO, MZ, MV, Sociální partneři	Průběžně 2015 - 2017
	c) Standardizovat informační systémy v oblasti asistivních technologií po stránce technické a organizační.	MPSV	MZ	2015 - 2016
	d) Podporovat zapojení do mezinárodních programů podporujících rozvoj asistivních technologií pro seniory prostřednictvím spolupráce mezi státní správou a akademickou a soukromou sférou a každoročně vyhodnocovat dosažený pokrok.	MŠMT	MV, MPSV, výzkumné instituce, odborná pracoviště při vysokých školách, další relevantní aktéři	Průběžně 2015 - 2017
	e) Projednat možnosti zapojení a finanční spoluúčasti ČR do Společného programu aktivního a asistovaného žití („Active and Assisted Living Joint Programme“, AAL 2).	MŠMT	Rada pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI), MPSV, Sociální partneři	2015 - 2016
4. Rozvíjet sociální práci v obcích se zvláštním důrazem na venkovské oblasti, ve kterých hrozí riziko sociálního vyloučení seniorů	a) Zpracovat návrh zákona o sociální práci, který stanoví minimální úroveň kvality sociální práce jako profese a zvýší její prestiž.	MPSV	místní a krajské samosprávy, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR, zástupci poskytovatelů sociálních služeb, akademická sféra, sociální partneři	2016
5. Otevřít pobytové sociální služby komunitě tak, aby se senioři žijící v takovýchto zařízeních nestali skupinou vyloučenou ze společnosti	a) Prostřednictvím osvěty a sběru příkladů dobré praxe podporovat poskytovatele sociálních služeb k větší otevřenosti těchto služeb širší veřejnosti.	MPSV	MZ, poskytovatelé sociálních služeb, knihovny, místní a krajské samosprávy, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR, sociální partneři	Průběžně 2015 - 2017

Strategický cíl H2: Zvýšit informovanost neformálních pečujících, kteří využívají svůj maximální potenciál jak ve svém zaměstnání, tak v rámci péče o své blízké.

Specifický cíl	Opatření	Zodpovědnost	Spolupráce	Termín
1. Téma podpory pečujících osob zohlednit při budoucí standardizaci činností sociální práce s cílem zkvalitňovat podmínky pro pečující rodinné příslušníky a motivovat je k účasti na péči o své starší rodiče	a) Realizovat informační kampaň a osvětu o možnostech péče o seniory rodinnými příslušníky za účelem zvýšení jejich motivace a zároveň prestiže pečujících, zvyšovat povědomí seniorů a pečujících osob o možnostech a nabídce dostupné pomoci.	MPSV	Nestátní organizace, krajské a místní samosprávy, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	2015
	b) Konceptně se zabývat otázkou podpory neformálně pečujících v situaci, kdy pečují o osobu blízkou, závislou po přechodnou dobu na péči jiné osoby v jejím domácím prostředí, pokud spolu nežijí ve společné domácnosti, a to včetně podpory finanční a legislativní: - zabývat se zřízením institutu pečovatelského volna - usnadnit návrat do zaměstnání pro osoby nad 50 let pečujících o osobu blízkou podobně jako u rodičovské dovolené - vyhodnotit oblast příspěvku na péči.	MPSV		Průběžně 2016 - 2017
	c) V souladu s řešením problematiky sociálně zdravotního pomezí podporovat aktivity směřující na rozšiřování terénních a s nimi souvisejících odlehčovacích služeb pro neformální pečující.	MPSV	neziskové organizace, místní a krajské samosprávy, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR	2015
	d) Zvýšit nabídku kvalitních krátkodobých kurzů, e-learningového vzdělávání a dalších nových nástrojů, které povedou k posílení spolupráce neformálních pečovatelů s profesionálními pracovníky.	MPSV	neziskové organizace, MZ, místní a krajské samosprávy, Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR, vzdělávací instituce	2015

**Na přípravách a vzniku Národního akčního plánu podporujícího pozitivní stárnutí
pro období let 2013 až 2017 se podíleli následující aktéři:**

Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR, o.s.
Asociace krajů ČR
Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, o.s.
Asociace univerzit třetího věku, o.s.
Asociace vzdělavatelů v sociální práci
Bohemia EU Planners s.r.o.
Centrum kvality bydlení, o.s.
Centrum podpory zdraví, o.s.
Centrum pro rodinu a sociální péči Brno – církevní právnická osoba
Česká společnost pro trénování paměti a mozkový jogging, o.s.
Česká spořitelna, a.s.
Českomoravská psychologická společnost, o.s.
Diakonie Českobratrské církve evangelické
Elpida, o. p. s
Evropská rozvojová agentura, s.r.o.
Fakulta sociálních studií Masarykovy Univerzity a Výzkumný ústav práce a sociálních věcí,
v.v.i. - Mgr. Lucie Vidovičová, Ph.D.
Filosofická fakulta University Karlovy – Prof. JUDr. Igor Tomeš, CSc.
Gerontologické centrum, Praha 8
HESTIA, o.s.
Charita Česká republika, c.p.o.
Krajský úřad Libereckého kraje - oddělení plánování a financování sociálních služeb
Magistrát města Ostravy - oddělení koncepce a rozvoje sociálních služeb
Město Prachatice - odbor pro samosprávu a komunitní plánování
Místní akční skupina Pošumaví, z.s.p.o.
Národní síť Zdravých měst ČR, asociace obcí a regionů
NEBELVÍR, o.p.s.
Okresní hospodářská komora Přerov
Psychiatrické centrum Praha
Rada vlády pro seniory a stárnutí populace
RWE Česká republika a.s.
Síť mateřských center o.s.
Svaz měst a obcí ČR
Spolek pro obnovu venkova, o.s.
Společně, o.p.s.
Státní zdravotní ústav
Universita Jana Amose Komenského Praha
Úřad městské části Praha 10 - oddělení strategie
Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.
Zmocněnkyně pro lidská práva
Rada seniorů ČR, o.s.
Živá paměť, o.p.s.
Život 90, o.s.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR všem výše jmenovaným děkuje za jejich praktické zkušenosti, inovativní myšlenky, sdílení jejich know-how a aktivní spolupráci a ochotu věnovat čas a energii při přípravě tohoto materiálu. Poděkování rovněž patří dalším institucím a organizacím a široké veřejnosti za aktivní zapojení do připomínkování průběžných verzí materiálu.

